

Les publicacions del "Centre de Lectura"

Les publicacions que ha donat a llum la nostra entitat són poc nombroses i, en general, no tenen altra importància que la de constituir pàgines vives i plenes de color de la història del "Centre" i, per extensió, de la història general de Reus.

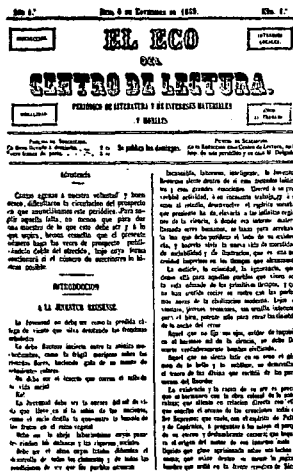
D'entre aquestes publicacions sobresurten les que han servit de portaveu a les activitats, ideals i esperances dels homes del "Centre" i que han vist la llum pública, amb lamentables i prolongades interrupcions, sota els títols d'"Eco del Centro de Lectura" o "Revista del Centro de Lectura" segons la volada de la publicació en cadascuna de les seves èpoques i el tarannà dels seus directors. Si aquestes publicacions no haguessin experimentat els repetits eclipsis de què hem fet esment, la tan desitjada monografia històrica del "Centre" restaria feta, puix que "El Eco" i la "Revista", amb tot i no ésser noticiaris cronològics d'actes i d'esdeveniments, reflexen, millor que si ho fossin, tots els aspectes interns i externs de la vida agitada i gloriosa de la nostra institució reputada des de la seva infantesa com la primera entitat de cultura popular de Catalunya. Val a dir que els espais en blanc que deixen les esmentades publicacions corresponen a les èpoques de decadència o d'estanca-ment de l'entitat. Els portaveus han estat en totes les ocasions signe de vitalitat i de poixança i han fet l'ofici de vàlvula d'expansió dels entusiasmes i activitats dels elements directius. Es per això que "El Eco" i la "Revista" donen idea clara del què ha estat el "Centre" en el passat, i de la influència que ha exercit en la cultura general de la població i fins, en determinats moments, en la vida social i econòmica d'aquesta. Es indubtable que durant els seus primers vint anys, el "Centre" va orientar la vida espiritual de la nostra població; els seus homes intervenien directament en la cosa pública i aconseguien que la nostra entitat tingués la força d'un mecenatge practicat sàviament i amb altruisme exemplar. Per poc que ens hi fixem, veurem com des de l'any 1859 fins a 1880 o 1890, els periòdics que són objecte d'aquestes ratlles eren el pèndol que marcava el ritme de la vida local. Tots els homes liberals de dreta o d'esquerra, que sentien l'escalf d'un ideal, tots, sense altra excepció que la dels ultramuntans, empraven les columnes dels portaveus del "Centre" com a instrument de difusió de les seves cabòries o com a estre per a assajar les pròpies disposicions per al conreu de les lletres. Tot el període pre-revolucionari en el seu aspecte espiritual o doctrinal, va quedar reflexat millor que enlloc, en les columnes de les nostres publicacions, les quals, pels motius

lleugerament esmentats, tenen un interès vivíssim per a tots els qui serveixen encara ben abrandat l'amor a les coses pairals, aquell amor que si avui ha caigut en un platonisme eixore i antipàtic un dia o altre esdevindrà altre cop actiu i passional. Heus ací perquè portem a les planes d'aquesta "Revista", que segueix essent l'arca on es guarden valuoses relíquies del nostre passat a l'abast dels afeccionats als estudis històrics, el present estudi monogràfic de les publicacions del "Centre de Lectura".

EL ECO DEL CENTRO DE LECTURA

Setmanari

Núm. 1, 6 Novembre 1859—Núm. 34, 24 Juny 1960

Aquesta primera tongada és la més alligonaadora. Un lleuger cop d'ull a les planes d'"El Eco", dona idea clara del caràcter inicial del "Centre" i de la manera d'ésser de la joventut culta d'aquella agitada època precursora dels esdeveniments que uns anys més tard havien de renovar la política espanyola.

La finalitat perseguida pels que dotaren al "Centre" d'un portaveu en la premsa l'explica, molt millor del que ho podríem fer nosaltres, l'insigne Güell i Mercader, fundador d'"El Eco" i ànima de l'entitat, en l'article contingut en el volum "Coscs de Reus" sots el títol d'"El Centre de Lectura". D'aquest treball en copiem els següents paràgrafs:

"Un dia, quan el "Centre no comptava més que cinc mesos d'existència, sorprenguérem a tothom amb la publicació del prospecte d'un periòdic literari i defensor dels interessos morals i materials de Reus, que devia titular-se "Eco del Centro de Lectura". Era una gran novetat en la nostra població, perquè en aquell temps quasi no existia en ella premsa local. Feia pocs mesos que es publicava "Diario de Reus" d'avisos i notícies, que molt diferent d'ara, era llavors una fulla esquifida i insubstancial que no exercia cap influència en l'opinió pública. Imprès el prospecte del nostre periòdic i començat a repartir, advertírem que hi havia en ell una paraula que podia inspirar sospites de què la publicació perseguia un fi polític. Retiràrem els exemplars, i, temorencs que per causa de la nostra inexperiència sovint ensopeguéssim amb la rigorosa llei d'impremta, oferírem la direcció d'"El Eco" al ja llavors conegut escriptor i llorejat poeta Marian Fonts que per exercir dignament el càrrec de Secretari del nostre municipi, estava en contacte amb

les autoritats, i, per tant, podia ésser, com en realitat ho fou, un fiador dels nostres bons propòsits.

El nostre periòdic no era sols literari i artístic; era també gelós defensor dels interessos de Reus i fervent propagandista de la moral i bones costums. Combatia vírilment el vici del joc; predicava l'harmonia entre el capital i el treball, enaltia les virtuds cíviques i durant la guerra d'Àfrica, quan les tropes espanyoles entraren a Tetuan i molt especialment en tornar d'aquella gloriosa campanya, del "Centre" sortí la iniciativa d'aquelles artístiques festes amb què Reus celebrà el triomf de l'Exèrcit espanyol".

Aquestes paraules d'En Güell defineixen clarament la fisonomia del periòdic, però no en deixen vesllumar l'ànima, formada per la romàntica ideologia dels liberals de l'any 1859 que amb la seva actuació van escriure les pàgines més llampants de color i més anecdòtiques de la història contemporània. Època de frisances individuals i collectives, d'afany impetuós de llibertats privades i públiques, de renovellament, de redempció. Espanya semblava desvetllar-se d'un somni provocat pel narcòtic del despotisme polític; els esperits es deixondien, la consciència del poble s'abrivava; la massa proletària, vexada i oprimida, convertia en ídols els propagadors de doctrines emancipadores i a Catalunya s'acoblava entorn de Clavé que amb les seves organitzacions corals li assenyalava una bifurcació plaenta i dolça en la ruta que havia emprès camí de la seva redempció; els elements intel·lectuals de la nostra terra restablien els Jocs Florals, infantant així la renaixença de la qual avui ens vanagloriem; l'indústria i el comerç bregaven per a obtenir lleis econòmiques que fomentessin la riquesa nacional i estimulessin les energies del país... En una paraula: totes les classes socials, des de les seves respectives posicions, es movien a l'impuls d'una frisança creadora que cristalitzava en un comú anhel representat pels lemes d'Instrucció, Progrès i Treball, escrits en totes les banderes i convertits en ideari de la premsa que era reputada per tothom com a palanca eficaç per a capgirar tot un sistema si es trobava l'ajut d'un conscient estat d'opinió. L'aspiració inajornable de tots els homes que sabien pensar, llegir i escriure era la de fundar periòdics en els que poguessin publicar els seus pamflets o les amables manifestacions de llurs ànimes somniadores esperonades per l'ambient saturat de romàntiques ideologies. L'advocat, com el metge i el comerciant i l'obrer cultivat i progressiu, tenien a orgull el publicar articles periodístics i el compondre versos. Els alexandrins eren familiars a tots els homes cultes i unes octaves reals estil Zorrilla tenien el valor d'una arma de combat. D'entre els tres lemes esmentats, el d'Instrucció era el més comú a tots els homes. Per ço en la redacció d'"El Eco" hi trobem elements de les més diverses procedències: al costat de Marian Font, moderat de bona mena, i d'En Güell i Mercader, progressista d'acció, però ambdós escriptors consagrats, hi trobem a Ciril Freixa, modest artesà que fou el primer presi-

dent del "Centre de Lectura" i més tard cafeter de l'entitat; a Joan Grau Ferré, comerciant; a Joan Pellicer, funcionari municipal de migrada categoria, i a Salvador Vives, mestre d'estudi.

Tots aquests homes foren els que fundaren "El Eco", aquell *eco* que va fer arribar els ideals novells a tots els àmbits de la ciutat i més enllà encara, predicats en el to campanut i emfàtic del que dóna idea el fragment que copiem de l'article que adreçat *A la Juventud reusense* serveix d'introducció al primer número:

"La Juventud no debe ser como la perdida ráfaga de viento que silba desolando las frondosas arboledas. No debe fluctuar incierta entre la atónita muchedumbre, como la frágil mariposa sobre las risueñas flores, haciendo gala de su manto de relucientes colores. No debe ser el insecto que corroe el tallo de la vida social. No! La Juventud debe ser la aurora del sol de vida que lleve en sí la savia de las naciones, como el rocío destila la que nutre la lozanía de los frutos en el reino vegetal. Debe ser la abeja laboriosísima cuyos panales rindan las dulzuras y las riquezas sociales. Debe ser el alma cuyos latidos difundan el desarrollo de todos los elementos y de todas las condiciones de ser que los pueblos atesoran".

Fidels a aquesta doctrina, els redactors d'"El Eco" glosaven amb perseverància de formiga els lemes que s'ostentaven en la capçalera del periòdic. La finalitat dels articles era sempre la mateixa: enaltir i fer estimar el treball i l'estalvi; vulgaritzar els progressos de la Ciència; moralitzar les costums; fomentar la riquesa social; suggerir i estimular tot el que pogués esdevenir profitós a Reus, i aconseguir a la joventut, especialment a la joventut obrera, pels camins de redempció vorejats per l'escola i la biblioteca.

Fet el comentari sobre el conjunt, volem establir un petit resum dels treballs que, tot de passada, ens han mostrat particularitats que hem cregut dignes d'esment. En primer lloc assenyallem uns articles signats per Joan Grau i Ferrer; en els que parla del passat, present i avenir de Salou en termes que segurament contribuïren a la rehabilitació temporal d'aquell port per al tràfec del comerç. Notables són també les cròniques encapçalades amb el títol genèric de *Crónica de la Semana* en les que Marian Fonts comentava assenyadament els fets de més relleu així de caràcter reusenc com extra-local. Però la secció fixa més vibrant i menys doctrinal era la que corria a càrrec de Güell i Mercader sots la denominació de "*Gacetilla*". En establir-la, el seu autor, com a colofó del periòdic, va publicar la següent invocació que explica el caràcter i la tònica que l'autor volia donar-li. "*Invocacion*" — *Gacettilesco númen — tú que tan solo inspiras — al pobre que te invoca — por nimiedades frívolas, — que a cuentos y sandeces — te halla muy propicia — la des-envuelta crónica — de lances y de intrigas, — de tu risueño númen — el estro me destina — a fin que luzca intrépida — mi amante gacetilla, — pues narrar me propongo — bajo tu fuerte égida, — sucesos que espeluznen, —*

anècdotes divinas, — que en plazas y paseos, — de la "esforzada" invicta, — en el plano acontezcan — de siete en siete días. — Bien venga si es anècdota, — si no chistosa, frívola, — y mejor si es historia — con puntas de verídica, — que entre jocoso y sério — así corre la vida, — y así amenizaremos — la airosa gacetilla.

Així, en forma rimada, en versos de no més de vuit síl·labes i jugant els assonants amb la traça que exigeix la claretat dels conceptes, Güell i Mercader escrivia el comentari irònic, lleuger, joiós, mossegairer algunes voltes, als fets més o menys trascendents de la setmana. Aquestes notes frívoles, que llavors constituïen una novetat, sigui perquè suscitaven polèmiques o perquè causaven molèsties a persones alludides, aconseguïen la popularitat d'una cançó de moda.

La tasca dels poetes és també remarcable quan menys per la seva abundància. La major part de les poesies van signades per Marian Fonts i Güell i Mercader figurant-n'hi també de Joan Grau Company, Pere Huguet, Joan Grau Ferre, Maria Mendoza de Vives, Josep Aleu Rofes, Marian Escolà, Jaume Aguadé i Francese Bartrina. Precisament, la primera poesia que es publicà del que més tard fou gloriós poeta, va prologada per una nota que diu així: *En la función que tuvo lugar el pasado domingo en el teatro de la Union, entre otras composiciones, se recitó la siguiente que nos ha sido entregada por su autor y que insertamos con la mayor satisfacción por ser obra de un joven de 13 años.* (La precocitat del poeta resta fora de dubte puix que Francese Bartrina nasqué a Reus el 8 d'Agost de 1846). La poesia és una invocació a Espanya i una arenga als soldats que marxaven a guerrear a l'Àfrica.

La primera poesia en català va aparèixer en el núm. 13 corresponent el 29 de Gener. Es titula "Laments d'un expòsit"; va signada per Marian Fonts i precedida d'aquest advertiment: *"Varios de nuestros suscritores nos han pedido que de vez en cuando continuemos en el "Eco" alguna producción catalana, y deseando complacerles insertamos hoy la siguiente".*

La influència de la restauració dels Jocs Florals es manifesta clarament en el crescut número de poemes catalans que en el successiu es troben en les planes de la nostra revista. Observem, però, que l'idioma vernàcul s'emprava solament en les composicions rimades. Per excepció apareix redactat en català una part d'un Suplement d'"El Eco" contenint el discurs que Prim va dirigir als voluntaris catalans en desembarcar a l'Àfrica i que fins llavors no s'havia publicat en la llengua en què es pronuncià.

El tema de la guerra d'Àfrica es repetia en les planes de la nostra publicació amb inquiet exaltament. "Cayó Tetuan", "La voz de la victoria", "Gloria a España", "La campaña de Africa", "Al ejército español", "Al triunfo de los españoles en Tetuan", "La Bandera española", etc., són els títols de les composicions que aplegades en altre Suplement van ésser repartides amb profusió en entrar a Reus el Batalló d'Alba de Tormes. Demés d'aquest re-

cull, bona part del número 27 d'"El Eco" va dedicat al propi Batalló que va ésser rebut pel nostre veïnat amb delirant entusiasme. El *desembarcar dels Cadadors d'Alba de Tormes a Salou*, va inspirar a Francesc Bartrina la seva primera poesia en català, estampada en aquest núm. 27.

"El Eco" se sostingué amb vitalitat progressiva fins el 24 de Juny de 1860 en què publicà en la primera plana un article anunciant que desapareixia de l'estadi de la premsa per a fer pas a una nova publicació diària denominada "El Porvenir", i redactada pels mateixos elements que formaven el cos de redactors i de col·laboradors del portaveu del "Centre". "El Porvenir", que va aparèixer el primer de Juliol del mateix any i no va viure més que quatre mesos, per no ésser òrguen oficial de la nostra entitat no pot mereïxer en aquesta ocasió el nostre estudi i comentari.

La col·lecció completa d'aquesta primera època d'"El Eco" es guarda en la Biblioteca del "Centre de Lectura".

"EL ECO DEL CENTRO DE LECTURA"

Segunda época.—Setmanari

Núm. 1, 5 Gener 1862—Núm. 47, 23 Novembre 1862

Per bé que d'aspecte més modest, els números d'aquesta segona tongada d'"El Eco" poden conceptuar-se com una continuació dels de la primera. Els mateixos redactors i col·laboradors, els mateixos ideals i les mateixes aspiracions havien de produir els mateixos fruits literaris, emperò més assaonats i saborosos ja que el temps no havia trascorregut endebades per a aquells joveníssims escriptors que es trobaven en plena formació. En aquesta represa d'activitats, minva le intervenció abassegadora de Marian Fonts i creix ràpidament la de Güell i Mercader que es mostra correctíssim escriptor, poeta fecund, polemista agut i càustic, crític de sòlida i extensa cultura i periodista entremaliat i batallador. Nous elements tals com el metge Tomàs Lletget, llavors president del "Centre", l'advocat Bernat Torroja, el mestre Alexandre Fàbregas i el poeta Eusebi Cort, (els tres primers en plena maduresa intel·lectual), avaloren amb els seus treballs la col·lecció d'aquest periòdic on es troben notabilíssims articles plantejant, estudiant o resolent els més complexos problemes de la vida local i comareal. Principalment el traçat de les carreteres i vies fèrries que llavors es planejaven, constituïen una veritable ob-

sessió per als col·laboradors d'"El Eco" així com també es preocupaven de la creació d'entitats de crèdit indispensables al desenvolupament del comerç reusenc.

L'amor llur al progrés de la Ciència el patentitzaren una vegada més amb la campanya que portaren a bon terme en pro de l'*Ictini Monturiol*. Gràcies a aquells homes del "Centre", Reus prestà una franca ajuda moral i econòmica a l'il·lustre empordanès precursor de la navegació submarina.

En el núm. 25, corresponent al 22 de Juny, es dona compte de la inauguració dels "Jardins d'Euterpe" que foren obra dels mateixos elements que regien el "Centre de Lectura". La festa que amb tal motiu s'organitzà va constituir un acontereixement al que donà relleu i transcendència l'insigne músic Anselm Clavé que va venir expressament a Reus acompanyat de la seva nombrosíssima agrupació coral. Aquest fet va donar motiu a que els nostres poetes prodiguessin les mostres del seu ingeni.

En el núm. 33 i successius es publiquen uns vibrants articles amb què lliurecanvistes i proteccionistes sostenen amb ardidesa llurs particulars punts d'albir. Aquestes qüestions de caràcter general, tractades amb relació als interessos particulars de Reus, van portar poc a poc als redactors de l'"Eco" a entrar en el camp de la política pura i com que aquest camp constitueix una via plena d'esculls que la passió posa al pas dels qui la segueixen, la nostra revista anava avançant per viarany que fatalment li havien de portar desagradables conseqüències, la primera de les quals, fou el trasllat de Güell i Mercader a Barcelona, a on marxà el mes d'Octubre de 1862 per a sojornar-hi fins el 1864 en què es traslladà a Madrid per a retornar a Reus dos anys més tard.

Absent Güell i Mercader, "El Eco" anà de mal borràs. La ploma nerviosa d'En Güell, la seva activitat pasmosa, el seu clar criteri i el seu esperit de batallador infadigable, constituïen l'ànima de la publicació, i sense aquesta ànima, "El Eco" visqué agonitzant fins que el 23 de Novembre fou sospès governativament.

En la Biblioteca del "Centre" es guarda completa la col·lecció d'aquesta segona època d'"El Eco".

"ALBUM DE EUTERPE"

Sociedad Coral del Centro de Lectura

Periódico dedicado exclusivamente a los
S. S. concurrentes a los jardines de esta
musa en la ciudad de Reus.

Al poc temps de fundat el "Centre de Lectura" es creà dins la nostra entitat.

articles escrits per col·laboradors espontanis. En canvi la nota heterodòxica s'acusa en diverses ocasions i d'una manera especial en comentar, en el número del 2 d'Octubre de 1870, el primer matrimoni civil celebrat a Reus feia pocs dies.

La personalitat de Güell i Mercader queda bastant esfumada en les planes del periòdic, tant perquè no sovintegen gaire els seus escrits, com per quedar ofegada tota altra col·laboració per la del genial Joaquim M.ª Bartrina que es presenta als nostres ulls com el motor de totes les activitats del "Centre de Lectura" en els anys 70 i 71 en què s'hi trobaven aplegats diversos joves que amb el temps havien d'ésser figures il·lustres de l'art, de les lletres i de les ciències.

En Bartrina començà a donar mostres del seu talent privilegiat i de la seva cultura enciclopèdica, incomprensible en un jove de 20 anys, en les vetllades musicals i literàries que organitzava la Junta Directiva del "Centre" presidida per Tomàs Lletget. En aquestes festes, que constituïen un aconeteixement, Bartrina, Pelfort, Quer, Toda, Martí Folguera i altres, llegien els versos i els articles literaris que després avaloraven les columnes d'"El Eco". L'obra de Joaquim M.ª Bartrina continguda en aquesta tercera època és formidable així per la varietat com per la qualitat. Prehistòria, Història, Art, Ciències, literatura narrativa, autors clàssics i moderns, teatre, conte, novella... tots els temes en fi que pot abastar la intel·ligència de l'home més despert i cultivat, eren desenrotllats amb correcta facilitat per aquell noieta que tot just començava a enfrontar-se amb la vida. Rellegint ara aquells treballs que no tardaren a ésser recopilats, la majoria d'ells, en els llibres que els vulgaritzaren per a glòria eterna de l'autor, hom no pot explicar-se aital cas de precocitat.

Com a dada curiosa, volem esmentar que a la popularíssima poesia *De omni re scibili* que es publicà el 2 de Juliol de 1871, núm. 51, Bartrina afegí la segona quarteta, que es troba en "Algo", escrita amb llàpici al marge inferior de l'exemplar que, formant part de la col·lecció, es guarda en la Biblioteca del "Centre", aquella Biblioteca que ell estimava tant i a la que ofrenava, després de llegir-los, la major part dels llibres que adquiria. En una sola vegada va regalar 200 volums, donatiu que se li regràcià amb una gacetilla publicada en "El Eco", corresponent al 9 d'Octubre de 1870.

Al costat de Bartrina, trobem, fent-li bona companyia, Lluís Quer, Eduard Toda, Josep Martí i Folguera i Eusebi Cort; i a segon terme, a Teresa Cort, Pere Pelfort, Francesc Gaudi i Cornet (el germà de l'arquitecte), Rofes Aleu, Isidor Frias, Casimir Prieto, Josep Lletget i Sardà i Francesc Gras i Elias.

La immensa majoria d'ells, — Toda, Martí Folguera, Quer i Gras i Elias — eren jovenets de la primera volada i, com deixem dit, llurs treballs en vers i prosa tan per la forma com per la substància, eren dignes parions dels de Bartrina.

La joventut d'aquella època havia d'ésser més estudiosa que la dels nostres temps. Entre la perfecció i ponderació assolides per aquells reusenens als vint anys i la dels escriptors contemporanis nostres a la mateixa edat, hi ha una diferència tan notable, que hom pensa que, si no en aptituds, hem retrogradat en mitjans de cultura i de perfeccionament o en voluntat i amor a l'estudi.

El que deixem esmentat, prova que el període 1860-1875 fou el més fecund i enlluernador de tots els que marquen l'evolució constant del "Centre de Lectura". Mai més no s'han trobat aplegats en una tasca de conjunt tants elements de vàlua indiscutible, ni mai Reus no ha pogut conservar en el seu sí un estol tan nombrós de fills il·lustres que en forjar la seva glòria forjaren també la de la seva pàtria nativa i la del "Centre de Lectura".

Com deixem dit en l'epígraf que precedeix aquestes notes, en arribar a fi de desembre de 1871, "El Eco" passà a ésser publicació quinzenal iniciant-se desseguida la seva decadència. Això fa que encara que en el darrer número que figura en la col·lecció que es guarda al "Centre" no s'hi trobi cap nova que dongui per aturada la publicació, nosaltres creiem que el núm. 12 corresponent al 25 de Juny de 1872, clou aquella tercera època que tan estudiada ha estat per tots els biògrafs i recopiladors de Bartrina i que per ésser segurament única la col·lecció que es guarda al "Centre de Lectura" constitueix un dels seus més preuats tresors. Si els dos volumets que la formen fossin destruïts, quedaria també destruïda per sempre més una part de l'obra de Bartrina, aquella part que no ha estat inclosa ni en els volums de versos ni en els de prosa que s'han publicat abans i després de la mort del que per la gent del "Centre" fou l'admirat Quimet Bartrina.

EL ECO DEL CENTRO DE LECTURA

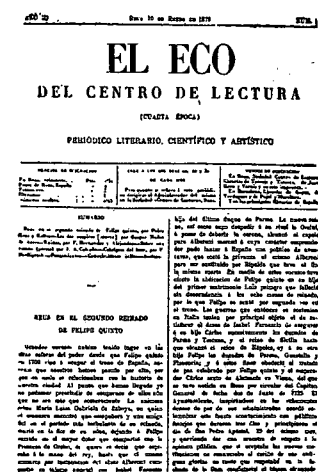
Cuarta época — Periódico literario y científico

10 Gener 1877 — 30 Desembre 1882

Essent president del "Centre" el jurisconsult Ricard Guasch, fou reempressa la publicació d'"El Eco" sota la direcció del poeta Josep Martí i Folguera. Reproduïm la capçalera, composta amb simples tipus d'impremta. Es publicava els dies 10, 20 i 30 de cada mes i s'imprimia a Casa Roca i Ferrer, del Carrer Major.

Absent Joaquim M.ª Bartrina, el nucli d'homes escollits que regien poc temps abans el nostre "Centre" es disgregà, i "El Eco" en el començament d'aquesta quarta època, no té altra vibració que la que li comunica la feconda laboriositat d'En Martí i Folguera amb els seus articles sobre temes diversos, i amb les seves poesies castellanes i catalanes. Per a omplenar les 8 planes de què es composava el periòdic, la direcció havia de reproduir treballs d'altres

revistes i és per això que tot el més granat de la literatura castellana i catalana es troba representat en les columnes de la nostra publicació que més que portaveu de l'entitat era una antologia d'escriptors de l'època. A part dels treballs del director, sols de lluny a lluny s'hi endevina la col·laboració pròpia signada per J. M. Bartrina (poesies que enviava des de Barcelona), Sebastià Torroja, Francesc Gras i Elias i Güell i Mercader. Fins la Secció de Crònica o de *suellos*, com es titulava, en lloc d'ésser un recull de notícies del "Centre" o de la vida local, era una mena de calaix de sastre ple de retalls parlant de les costums de Xina o d'Amèrica, dels secrets del tocador, o dels mil i un "coneixements útils" que llegim en els fulls de calendari. La monotonia no és trencada més que per l'estridència de la qüestió religiosa, (que més d'una volta, ha pertorbat la vida normal del "Centre") iniciada suaument per Ricard Guasch en un article protestant de la suspensió, per l'Ateneu Barcelonès, del curs de conferències que sobre l'Amèrica Pre-Colombiana havia iniciat Joaquim M.ª Bartrina, i que exacerbà En Pau Bofarull amb una sèrie d'articles titulats *El Racionalismo comparado con el catolicismo*, que es publicaren amb una declaració prèvia de disconformitat per part del director del periòdic. Aquesta declaració no devia ésser suficient a apaigavar el desgrat d'una part petita o grossa de socis del "Centre", per quant el 20 de Juliol de 1872 es publicà un solt en el que hom manifesta que els articles de referència s'havien donat a llum com a mostra ben palesa de tolerància; i a continuació desapareix de la capçalera el nom de Josep Martí i Folguera, que fins llavors hi havia figurat com a director, no essent substituït per cap altre. La signatura d'aquest il·lustre literat deix de figurar en les planes del periòdic que tardà molt a refer-se de pèrdua d'aital importància.

Abans s'havia publicat un número extraordinari dedicat a Pere Mata i Fontanet; que acabava de morir, en el qual no figuren més que les signatures de Martí i Folguera, Sebastià Torroja i Ricard Guasch.

Una nova col·laboració es fa remarcar aviat i aquesta és la del reusenc Manuel Escudé i Bartolí que, signa diversos treballs sobre meteorologia, història, química, geografia, etc. Manuel Escudé és qui el Desembre de 1880 en una de les vetllades que el "Centre" celebrava va presentar el primer fonògraf d'Edison.

En el núm. 34, 10 de Desembre de 1877, comença la publicació d'una llarga sèrie d'articles sobre història moderna de Reus, originals de Pere Gras i Ballvé, sèrie que acabà en Juny de 1882 per traspàs, a la vila de Falset, del seu autor. Aquests articles, junt amb altres de Gras i Elias, sobre tot els ti-

tolats "Las Menestras de Reus" i diversos de Güell i Mercader, valdria la pena que fossin reeditats sinó en volum especial, dins mateix de l'actual "Revista".

Poc a poc van apareixent noves signatures de gent jove: Antoni Pascual Cugat, Josep Miró i Folguera i Antoni Aluja.

El 6 de Juliol de 1879, desempenyant la presidència Isidor Frias Fontanilles, "El Eco" es reorganitza, es converteix en setmanal i modifica el seu aspecte.

En la seva capçalera apareix erròneament la data de 6 de Juny. La data veritable és la del 6 de Juliol.

L'estampació corria a càrrec de l'impremta del "Magisterio", Padró, 49, però, a les poques setmanes fou confiada a l'impremta de Torroja i Tarrats.

Malgrat els bons propòsits manifestats en aquest número del 6 de Juliol, "El Eco" no es revifà. De fet no tingué més interès que el que li donà el prestar major atenció a les coses del "Centre", i de Reus.

El núm. del 31 d'Agost està dedicat a commemorar el 256 aniversari de la mort del Rector de Vallfogona Vicents García, però aquesta commemoració consisteix simplement en reproduir treballs de l'homenatjat i en uns fragments del drama que Frederic Soler va escriure glossant la vida del popularíssim Rector.

El primer de Gener de 1880, establert ja el "Centre" al carrer de Vallroquetes, 16, el novell president i doctè metge Josep Salvat i Freixes avalorà el periòdic amb alguns treballs de caràcter mèdic i junt amb ell, Josep Deu Francesch, Francesc Gras Fortuny, Eugeni Mata, Baldomer Escuder Vila i Frederic Hostenc, porten la seva col·laboració discontinua a les planes d'"El Eco". Unicament Frederic Hostenc aconsegueix amb els seus articles i versos donar amenitat a la publicació. Hostenc es revela un periodista de cap d'ala. Les seves cròniques comentant els fets locals del mes, les seves notes frívols en vers i les seves crítiques teatrals, tenen totes les qualitats que caracteritzen els bons comentaristes dels fets d'actualitat.

Presidint el "Centre" Andreu Vallespinós, el 10 de Gener de 1882, "El Eco" es converteix altre cop en dezenari, s'estampa en la Impremta del "Centre", i canvia la historiada capçalera allegòrica per altra de senzilla composta com abans amb lletres de motllo. Es reanusa la col·laboració de J. Martí i Folguera i Ricard Guasch, però no ofereix altra particularitat que la del número del 12 de Març, que està dedicat a la memòria de Josep Moreno Nieto, il·lustre jurisconsult i prestigiós parlamentari que acabava de morir a Madrid.

"El Eco" anà arrossegant la seva vida misèria i grisa fins el 30 de Desembre en què resta suspesa indefinidament la seva publicació.

Aquesta quarta època es troba completa, salvant alguns fulls que hauran estat arrencats per gent que s'ha volgut estalviar el treball de copiar un article o unes dades, en la Biblioteca del "Centre".

REVISTA DEL CENTRO DE LECTURA

*Semanario Científico Literario y Artístico**Vuit planes. — Imp. Torroja i Tarrats*

Per primer cop el portaveu del "Centre" deix la modesta denominació d'"El Eco" per a emprar la de "Revista" que, pel que a aquesta tongada es refereix qualifica millor el caràcter de la publicació que més que un noticiari o un instrument destinat a divulgar les activitats socials, era un recull de treballs literaris. La vida del "Centre" no s'hi reflexa quasi gens i menys encara la de la població. La Secció que podríem dir-ne doctrinal es titulava *De todo* i generalment de tot parlava menys del que més podia interessar als lectors. Aquesta Secció estava doctament i pulcrament servida per Martí i Folguera, director de la "Revista", i Güell i Mercader, Josep Pujol de Collado, Nomen (probablement pseudònim de Martí i Folguera) i Frederic Hostenc. Unicament les aportacions del darrer tenien caràcter local. La Secció de *Miscelanea* era també un recull de curiositats i coses útils. Sovintegen les signatures dels col·laboradors ja coneguts que alternaven els seus treballs amb les reproduccions dels dels més famosos escriptors nacionals i estrangers.

Com a elements locals nous, no hi trobem més que els noms de J. Borràs de March, A. Constantí i Francesc Llauradó.

La collecció que d'aquesta "Revista" existeix a la Biblioteca del "Centre", queda interrompuda al núm. 17 d'Abril de 1884. Encara que no s'anunciï la suspensió, creiem fermament que aquest núm. 17 de l'any II fou el darrer que es publicà.

ECO DEL CENTRO DE LECTURA

Quinta época

Núm. 1, 4 Abril 1897—Núm. 65, 26 Juny 1898

Setmanari — Imp. Carreras i Vila

La capçalera d'aquesta cinquena època està dibuixada pel nostre bon amic el distingit pintor i el més antic professor de les escoles del "Centre", Tomàs Bergadà.

La reaparició d'"El Eco" és la demostració més clara de la revifalla que experimentà la nostra entitat en traslladar-se del carrer Major, que més tard, i esplèndidament reedificada i ampliada, havia de posseir en propietat. Es el període àlgid de l'Orfeó, de la Banda de Música, de la rondalla de guitarres i bandúrries, dels concerts en el jardí de la casa, de les vetllades literàries i musicals de caràcter amable i familiar en les que Don Eugeni Mata, president de la Comissió d'Instrucció i Literatura, i de la Junta de Govern des del

CONTINGUT	PREU	DATA
1. El Centre de Lectura	1.00	1.00
2. El Centre de Lectura	1.00	1.00
3. El Centre de Lectura	1.00	1.00
4. El Centre de Lectura	1.00	1.00
5. El Centre de Lectura	1.00	1.00
6. El Centre de Lectura	1.00	1.00
7. El Centre de Lectura	1.00	1.00
8. El Centre de Lectura	1.00	1.00
9. El Centre de Lectura	1.00	1.00
10. El Centre de Lectura	1.00	1.00

El Centre de Lectura és una institució que té per objecte la difusió de la cultura i la promoció de la lectura. És una institució que té per objecte la difusió de la cultura i la promoció de la lectura. És una institució que té per objecte la difusió de la cultura i la promoció de la lectura.

El Centre de Lectura és una institució que té per objecte la difusió de la cultura i la promoció de la lectura. És una institució que té per objecte la difusió de la cultura i la promoció de la lectura. És una institució que té per objecte la difusió de la cultura i la promoció de la lectura.

primer de Gener de 1898, feia les delícies de l'auditori amb les seves poesies humorístiques, junt amb els rapsodes Pujol, Bartolí, Grases, Pons, Sans i altres.

"El Eco", que dirigí el senyor Mata fins el 31 de Desembre de 1897 i després Angel M. Sancho, és la reproducció fidel d'aquells dies de vida intensa però mancada de neguits i de vibració. Les seves planes serveixen el perfum d'aquell ambient mansoi i plàcid. No s'hi observa cap nota sobressortint, no s'hi endevina el pas de cap home dotat de condicions extraordinàries, però en canvi dóna idea de plenitud i d'exhuberència gràcies al gran nombre de conreuadors de les lletres, fills de Reus o residents en la nostra ciutat.

Poques vegades una publicació local ha pogut oferir una llista de col·laboradors tan extensa.

Eugeni Mata, B. Domènech Grau, J. Mercader Martí, Josep Salvat, Joaquim Borràs de March, Anton Borrell, Pere A. Savé, Marius Ferré, A. Pascual Cugat, A. Marca Boada, i l'autor d'aquestes ratlles, tots reusencs amb residència ací, i els que accidentalment a Reus vivien tals com Francesc X. Gango, Cristòfor Litran, Angel M.ª Sancho, E. Rodon, J. Anguera Bassedas, Josep Aladern, Francesc Vicens, Josep Ferrer i Gendre, Francesc Breton, Ricard Clausells, junt amb J. Güell i Mercader, Joan Montseny, Hortensi Güell, Pere Ferré Solanes, Benet de Santos, E. Forteza, i altres signatures que creiem pseudònims, són els que amb els seus treballs en prosa o vers omplen els 65 números de 8 planes que formen la col·lecció de l'època cinquena d'"El Eco".

Totes les nombrosíssimes festes que es celebraren en el "Centre", estan extensament ressenyades en el periòdic que, malgrat la diversitat de significació política, social i religiosa dels seus col·laboradors, es manté sempre dins el clos de la literatura estreta.

Els treballs més interessants que conté la col·lecció, són els que Eugeni Mata dedicà a l'estudi del "Centre de Lectura" en els seus diversos aspectes. Comenta el seu passat, història la vida de la Secció coral i analitza la vàlua de la Biblioteca. Aquests estudis deuen ésser consultats per tots els qui preten guin conèixer la nostra institució.

En la darrera plana del periòdic s'hi inseria el catàleg de la nostra Biblioteca.

"El Eco" deixà de publicar-se el 26 de Juny de 1898.

La col·lecció completa forma part de la Biblioteca del "Centre".

REVISTA DEL CENTRO DE LECTURA

Segunda época

Núm. 1, 1er. Maig 1901—Núm. 79, 15 Septiembre 1904

Quinzenal — Imp. C. Ferrando

Desempenyant la presidència de l'entitat don Antoni Serra i Pàmies, va reaparèixer la "Revista" acceptant la responsabilitat de la direcció Antoni Pascual Cugat, Vice-president del "Centre", i actuant de redactors en cap Antoni Porta i Pallissé i el que escriu aquestes ratlles. La reaparició del periòdic va respondre a una necessitat fonament sentida: el "Centre", fadigat ja de les festes musicals i literàries que constituïen la sola manifestació de la seva vida, es mostrava freturós de retornar al bon camí; sorgiren les Seccions que més tard havien d'ésser la base de la novella estructura estatutària; les vetllades familiars es transformaren de mica en mica en sessions d'una certa pretensió acadèmica en les que s'estudiaven les figures cims de la literatura; es reanusaren les conferències a càrrec de personalitats il·lustrs... El "Centre" anava recobrant la seva fisonomia gràcies a l'esforç dels senyors Serra i Pascual, ajudats per un estol de joves intel·lectualment preparats els uns i ben dotats d'energia i del do de perseverància, els altres. Aquestes activitats necessitaven un òrguen de propaganda i de divulgació i sorgí la "Revista", seguidora de les bones normes tradicionals i sense altre anhel que el d'ésser un portaveu del "Centre" i una mostra de la vida espiritual de la població. Entenem que el propòsit s'aconseguí abastament i podem manifestar-ho sense cometre pecat d'immodèstia, perquè el to i la qualitat del periòdic li donà el bon amic Antoni Porta i Pallissé qui amb les seves cròniques *Del uno al quince*, que aviat assoliren el crèdit i la consideració que mereixien, amb els seus articles de divulgació científica, i amb els seus consells sempre assenyats, aconseguí que la "Revista" del "Centre" en la seva segona època, no desmereixés gran cosa dels millors temps d'"El Eco".

Demés de les esmentades cròniques quinzenals en les que Porta, sota el pseudònim de O. Rovellat Prat, comentava l'activitat social o local en preferència a tot altre tema, la "Revista" contenia les Seccions de *Crònica Científica*, nodrida habitualment pel propi Porta Pallissé i de lluny a lluny pels senyors Francesc Llauradó, Codina Castellví, Ròmul S. Rocamora i Miquel Ventura; *Crònica Artística*, servida per J. Anguera Bassedas amb l'ajuda eventual de Domènec Sugrañes, Miquel Ventura i Pere Cavallé, (ja amb el propi nom ja amb el pseudònim de B. Renom), i *Micelanea*, en la que es ressenyava minuciosament la vida del "Centre". Cal advertir que tots els noms fins ara esmentats, i la major part dels que esmentarem després, corresponen a fills de Reus. La part literària resulta interessant, no precisament perquè contingui obres genials, sinó més bé perquè constitueix un registre de les primeres aportacions

d'una sèrie de signatures que més tard assoliren lloc envejable en el camp de les lletres catalanes. Ricard Wyneken Segimón, Bonaventura Ramentol, Jordi Tudó (pseudònim de J. Thous i Puey), Xavier Gambús, Joaquim Batet, Josep Ferré i Gendre, Marius Sugrañes, Marian Sendra (pseudònim de Pere Cavallé), Anton Isern, Francesc Gras i Elias, R. Suriñac Senties, Joan Puig i Ferrater, Joan Ferrater, J. Olives i Simó, J. Fort, Marius Antoni (pseudònim de Fabra Ribas), Angel Rius Vidal, Víctor Oliva, J. M. de Lasperte, S. Borrut i Soler, Alfons Sans i Rossell, Miquel Barberà, F. Cubells i Florentí, Josep Aladern, Agustí Safont, Joan Montseny, Angel M. Sancho, Jaume Sardà i Ferran, Josep Recasens i Mercadé, Ramon Fàbregas i Trillas i alguns altres que per omissió involuntària deixem segurament de consignar, són els escriptors que mantigueren ben viu l'interès envers la nostra publicació que va ésser paternalment ajudada pel que en tot temps va ésser la representació més genuïna del "Centre". Ens referim a Güell i Mercader que fou qui amb uns articles publicats en els números 23, 24, 25 i 26 parlant de la projectada desaparició del Cementiri vell va fer que la "Revista" del "Centre" tingués una influència directa en la cosa pública. Aquests articles, junt amb un altre parlant de la venda a la Companyia de M. S. A. dels solars procedents dels jardins d'Euterpe, signat pel propi senyor Güell, despertaren dins el "Centre" certes divergències no divorciades de la política de campanar, que s'apaigavaren ben aviat gràcies al tacte del president Sr. Serra.

La tasca de l'il·lustre reusenc Miquel Ventura i Balaña escampada en les pàgines de la "Revista" és sorprenent, així per la seva quantitat, com per la qualitat i diversitat. Els reculls de folk-lore i els estudis de caràcter etimològic que hi aportà, tenen una alta valor.

Es publicaren números extraordinaris profusament il·lustrats, estudiant la personalitat dels pintors Galofre i Llovera, emperò els més notables són els que a començaments de 1902, 1903 i 1904, es dedicaren a estudiar els anys precedents en els diversos aspectes de la vida local. El sumari de cada ú dels números alludits és poca diferència el mateix: Pòrtic, per Antoni Pascual i Cugat. El "Centre de Lectura", per X.; Vida Social, per Jaume Sardà i Ferran, Vida Artística, per D. Sugrañes, L'any polític, per J. Güell i Mercader; L'any meteorològic, per Porta Pallissé; L'any literari, per Pere Cavallé; La Construcció a Reus, per *Bachiller estètic*, pseudònim de Pere Caselles; L'any teatral, per Pere A. Savé; Demografia, per A. Aluja.

En arribar a fi de 1903, el cansanci dels elements de la "Revista" comença a iniciar-se i a cada número que avança s'accentua més i més. En Porta deix de publicar les seves cròniques quinzennals i la seva signatura no reapareix fins al número del 15 de Setembre de 1904 que fou el darrer que es publicà.

La col·laboració catalana es disputa la primacia amb la castellana, i en català es publicaren els folletins en forma enquadrable ressenyant les excursions de la Secció Excursionista.

DEL QUINCE AL UNO

El primer día, el día de la Conmemoración de los Chinos, es un día triste. Es triste porque es el día de la memoria de los que murieron en la guerra. Es triste porque es el día de la memoria de los que murieron en la guerra.

Toda esta historia, en efecto, que me ha dado a la memoria de los que murieron en la guerra, me ha dado a la memoria de los que murieron en la guerra. Es triste porque es el día de la memoria de los que murieron en la guerra. Es triste porque es el día de la memoria de los que murieron en la guerra.

Es triste porque es el día de la memoria de los que murieron en la guerra. Es triste porque es el día de la memoria de los que murieron en la guerra. Es triste porque es el día de la memoria de los que murieron en la guerra. Es triste porque es el día de la memoria de los que murieron en la guerra.

Volem consignar també com a dades d'interès bibliogràfic, que la capçalera de la "Revista", en aquesta segona època, estava composta amb tipus d'impremta fins al núm. 16. Després aparegué la que reproduïm, dibuixada per l'arquitecte Domènec Sugrañes.

La coberta, destinada a anuncis, portava un dibuix allegòric de gust modernista, signada per J. Anguera i Corbella.

La col·lecció completa es troba a la Biblioteca del "Centre".

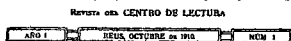
ATHENÆUM

Revista del Centro de Lectura

MENSUAL

1 Octubre 1910 — Agost 1911

Imp. Navàs

No una sola palabra. Que las palabras, palabras de los cosas, no son una sola palabra. Que las palabras, palabras de los cosas, no son una sola palabra. Que las palabras, palabras de los cosas, no son una sola palabra.

Esto es lo que es. Así hablaban los diálogos. Hablaban diálogos. Esto es lo que es. Así hablaban los diálogos. Hablaban diálogos.

PUDO ANTE

La palabra misma, tras largos años de olvido, hoy hoy a mis manos para el cumplimiento de un deber que me ha impuesto la voluntad de mis amigos, al obligarme a escribir para Ateneum.

grès d'Ateneus i Societats de cultura, creà "Athenæum" per així poder donar més difusió al seu generós apostolat. Les aspiracions d'En Jaume Simó foren compartides per un lluit estol d'homes que encara que situats en diversos plans dins la política i la religió, saberen unir-se per a defensar l'ideal comú que no era altre que el progrés del "Centre de Lectura".

"Athenæum", doncs, reflexa perfectament el caràcter d'aquell curt període de tasca intensa i els neguits espirituals que guiaven la ploma dels co-

La publicació d'aquesta revista correspon a un dels moments de major inquietud, de més abrondat foc intern, de més entusiasme i de més impetuosos anhels de renovació del "Centre de Lectura". Presidia l'entitat Jaume Simó i Bofarull, jove dotat d'una cultura vasta i sòlida, d'un temperament de lluitador que no recula davant de cap obstacle, i enamorat fervorós de les modernes ideologies. Volia donar noves orientacions a la vida del "Centre", volia renovar-lo i obrir-li més amplies horitzons. Per çò, demés de l'acció interna que cristallitzà en un dels actes més transcendents que ha dut a terme la nostra institució, el primer Congrés d'Ateneus i Societats de cultura, creà "Athenæum" per així poder donar més difusió al seu generós apostolat. Les aspiracions d'En Jaume Simó foren compartides per un lluit estol d'homes que encara que situats en diversos plans dins la política i la religió, saberen unir-se per a defensar l'ideal comú que no era altre que el progrés del "Centre de Lectura".

laboradors de la "Revista". Jaume Simó, Pere A. Savé, A. Porta Pallissé, Francesc Olives, Joan Ferrater, Dr. J. Aguadé Miró, J. Recasens i Mercader, R. Fàbregas i Trillas, F. Cubells i Florentí, Jaume Sardà Ferran, foren els que donaren vida a aquest portaveu del "Centre" que sabé registrar en les seves planes tant els actes realitzats per l'entitat com les aspiracions dels seus dirigents.

D'"Atheneum" no se'n publicaren més que onze números.

REVISTA DEL CENTRE DE LECTURA

Tercera època

Aparegué el primer número el dia 1er. de Febrer de 1920 i afortunadament la seva publicació continua amb la persistència de què dona mostra el present número, amb el qual entra en el desé any.

El parlar d'aquesta època de la "Revista" és tasca que per raons diverses no ens pot ésser encomanada. Anys a venir algú deurà fer-la amb el mateix amor amb què nosaltres hem anat glossant la tasca dels nostres antecessors.

PERE CAVALLÉ

Altres publicacions

CORONA FÚNEBRE A LA MEMORIA DEL QUE FUÉ PRESIDENTE DEL CENTRO DE LECTURA, D. EUGENIO MATA MIARONS.

Fascicle de 56 pàgines que conté dades biogràfiques i diversos treballs en prosa i vers signats, la quasi totalitat, per escriptors locals. L'edità l'any 1899 la impremta Navàs.

EL CENTRO DE LECTURA A DON LUIS QUER CUGAT. — CORONA FÚNEBRE.

Fascicle de 42 pàgines imprès l'any 1900 per la tipografia Ferrando. Formen el fascicle diverses produccions d'escriptors locals, enaltint la memòria del que fou digníssim president de la nostra institució.

CORONA FÚNEBRE A LA MEMORIA DEL ILUSTRE REUSENSE D. JOSÉ GÜELL Y MERCADER.

Fascicle de 62 pàgines editat per la impremta Ferrando l'any 1907. Conté

una notabilíssima biografia signada per l'escriptor local Jaume Sardà i Ferràn en la que es troben dades interessants per a la història del "Centre", i diversos treballs en prosa i vers que estudien la personalitat política i literària de l'illustre fundador de la nostra entitat.

CERTAMEN CIENTÍFICO - LITERARIO CELEBRADO POR EL CENTRO DE LECTURA. — 1878.

Impremta Torroja i Tarrats. — Volum en 4art. de 426 pàgines.

El president i secretari del Jurat foren Josep Simó i Amat i Josep Martí i Folguera, respectivament. Els autors premiats, Pere Estasen, Bartomeu Galí, Pompeu Gener, Salvador Llausàs, Josep Casas, Rafel Roig, Francesc Martí, Jacint Torres, Francesc Ubach i Vinyeta, Angel Guimerà, Lluís A. Mestre, A. Lasso de la Vega, J. M. Casademunt, Apelles Mestres, E. de Sierra Valenzuela, Arturo Cuyàs i M. Mata Maneja. El discurs de comiat en la festa del repartiment de premis, corregué a càrrec d'Isidor Frias Fontanillas.

Tots els parlaments i composicions figuren íntegrament en el ressenyat volum.

CERTAMEN DEL CENTRO DE LECTURA DE REUS EN 1884.

Volum en 4art. de 454 pàgines, estampat a Barcelona a la impremta de Jaume Jepsu.

Amb motiu de la inauguració de la Secció corresponent fins a Reus de la vía ferrada M. S. i B., el "Centre" organitzà aquest Certamen que va presidir D. Antoni de Bofarull i Brocà i en el que va ésser premiat el drama de Pitarra "Batalla de Reines". Els altres autors premiats foren: Sebastià Torroja, Andreu Blanco, Ramir Blanco, Alfred Opisso, J. Borràs de March, Joan Tomàs Salvany, Apelles Mestres, F. Llagostera Sala, F. Ubach Vinyeta, F. J. Sala, M. Ribot i Serra i M. Mata i Maneja. Actuà de secretari J. Martí i Folguera i el discurs que elogià la festa el pronuncià Isidor Frias Fontanilles.

CERTAMEN, 1892

Volum en 4art. de 416 pàgines, imprès per Vda. de Torroja a despeses de l'Excm. Ajuntament de Reus.

Aquest Certamen que es celebrà amb motiu de la inauguració del Monument al General Prim, fou presidit per Víctor Balaguer i en ell obtingueren premis Jaume Pomar, Marián Rubió, Manuel Creus, Dalmau Calvet, Antoni Zerolo, E. Soler de les Cases, Manuel Bielsa, Josep Pin i Soler, E. Domènech

Roura, Antoni Careta, J. Torres Reyato, J. Güell i Mercader, Apelles Mestres, J. Olivet i Miquel, M. Morera Galícia, Conrad Roure i Alfred Opisso.

IV CERTAMEN, 1921

3 volums en 4art. estampats per Gràfics Navàs, de Reus.

Fou organitzat amb motiu de la inauguració del casal del "Centre de Lectura". El presidí Pere Coromines. Actuà de secretari Enric Aguadé, i el parlament de comiat corregué a càrrec del vice-president del Jurat, Pere Cavallé.

Tots els premis foren en metàl·lic, i els treballs premiats tan extensos que la seva publicació exigí 3 volums en 4art. d'unes 400 pàgines.

El volum 1er. estampat l'any 1923, demés dels discursos, conté poesies d'Apelles Mestres, Joan Arús, A. Ribera Rovira, Mateu Julià, Josep M. Gausset; la comèdia en vers "Rondalla Alegre" de Lluís Aymeric; els drames en 3 actes "Les petites tragèdies", de M. de Palol, "El Foguerol", d'Ambrosi Carrión, i "Magatzems generals i de dipòsit", i "Zona del port de Tarragona", de Joan Cachot.

El volum II, publicat l'any 1924, conté els següents treballs en prosa: "El conte de les terres altes", d'Alfons Maseres; "L'ànima sola", de R. Suriñach Senties; "No passarà ningú", d'Agustí Grau; "De la vida d'un heroi", de J. Bertràn i Pijoan; "Alicia" (novella), de Pin i Soler; "Llegendes del Camp de Tarragona", de J. Ruiz i Porta.

El volum III, estampat l'any 1926, conté dues extenses colleccions de cançons populars, recullides per Joan Amades i per Mossèn Higiní Anglès.

P. C.